

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

20 май 2024 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

ЧАСТ 1 (Време за работа: 90 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 20. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. Кой от родителските стилове се отличава с пълноценно общуване и съвместно вземане на решения?

- А) авторитарен
- Б) авторитетен
- В) либерален
- Г) неангажиран

2. Кое НЕ е свързано с проявата на алтруистично поведение?

- А) емпатия
- Б) отговорност
- В) личен интерес
- Г) грижа за другите

3. Кое е пример за Аз-послание в социалната психология?

- А) Аз се почувствах зле, когато ти отказа да ми помогнеш.
- Б) Аз ще ти покажа, че си се объркал.
- В) Аз ще демонстрирам на всички, че съм прав.
- Г) Аз мисля, че Михаил рисува добре.

4. Кое от твърденията е истинно, ако е истинно твърдението „Всеки човек притежава способността да мисли“?

- А) „Някои хора не притежават способността да мислят.“
- Б) „Някои хора притежават способността да мислят.“
- В) „Нито един човек не притежава способността да мисли.“
- Г) „Не знаем дали всички хора притежават способността да мислят.“

5. Аргументът „(1) Всички ученици са младежи. (2) Някои ученици са хора с кестеняви коси. (3) Някои хора с кестеняви коси са младежи.“ е:

- А) валиден с неистинно заключение
- Б) невалиден с неистинно заключение
- В) валиден с истинно заключение
- Г) невалиден с истинно заключение

6. Логическо деление е операция, отнасяща се до:

- А) съдържанието на понятията
- Б) обема на понятията
- В) делението на сжденията на прости и сложни
- Г) структурата на силогистичния аргумент

7. Кога импликацията „Ако есето ми е убедително, ще спечеля сребърен медал“ ще бъде неистинно твърдение?

- А) есето ми е убедително, но не печеля сребърен медал
- Б) есето ми не е убедително, но печеля сребърен медал
- В) есето ми не е убедително и не печеля сребърен медал
- Г) есето ми е убедително и печеля сребърен медал

8. Кое налага смяна на парадигмата в науката според Томас Кун?

- А) единомислието по отношение на принципите на науката
- Б) успешното, но вече скучно решаване на научните проблеми
- В) съответствието между фактите и общоприетата научна теория
- Г) натрупването на аномалии и нуждата от нови методи и теории

9. Кое е характерно за модерното изкуство в сравнение с класическото?

- А) подражание на природата
- Б) яснота и хармония на формите
- В) нормативност при изобразяване
- Г) проблематизиране на границите на изкуството

10. Какво е характерно за хуманитарното познание?

- А) наблягане на научните експерименти
- Б) обяснение чрез общи закономерности
- В) разбиране на индивидуалното
- Г) прогнозиране на природните явления

11. В основата на кой възглед стои убеждението, че предмет на човешкия дълг е не просто човекът, а всичко живо?

- А) природата като ресурс
- Б) природата като средство

- В) природата като ценност
- Г) природата като даденост

12. В твърдението „Красотата не е в предмета, а е игра между въображението и разсъдъка, резултат от която е естетическото удоволствие“ се корени възгледът, че:

- А) красивото е обективна реалност
- Б) красивото не съществува
- В) красивото е неопределено
- Г) красивото е субективно преживяване

13. Сакралното насочва към:

- А) профанното
- Б) вярата
- В) баналното
- Г) благата

14. В същността си оказването на хуманитарна помощ на уязвими групи е проява на:

- А) солидарност
- Б) симпатия
- В) безотговорност
- Г) порок

15. Кой от изброените развива теория за държавата, според която основен източник на държавността е общата воля?

- А) Хераклит
- Б) Платон
- В) Св. Августин
- Г) Жан-Жак Русо

16. Кое твърдение НЕ е вярно?

- А) Правото на протест на гражданите е конституционно.
- Б) Гласуването на избори е форма на гражданско участие.
- В) Участието в рекламна кампания на стоки е форма на гражданско участие.
- Г) Доброволството е форма на гражданско участие.

17. Революцията е неприемлива, защото разрушава обществените връзки според привържениците на:

- А) анархизма
- Б) консерватизма
- В) комунизма

Г) комунитаризма

18. Кое НЕ е вярно за парламентарната република?

- А) Правителството се избира от парламента.
- Б) Парламентът гласува законите и бюджета.
- В) Президентът няма законодателна власт, но има право на отлагателно вето.
- Г) Парламентът решава дали президентът е нарушил Конституцията.

19. Кое е вид темперамент?

- А) невротик
- Б) флегматик
- В) хистерик
- Г) скептик

20. В рамките на коя теория определяща роля за личността има несъзнаваното?

- А) теория за Аз-образа на Роджърс
- Б) социокогнитивна теория на Бандура
- В) психоанализа на Фройд
- Г) теория за потребностите на Маслоу

Отговорите на задачи от 21. до 27. вкл. запишете в свитъка за свободните отговори!

21. В листа за свободни отговори запишете срещу всяка буква името на автора – Гадамер или Ламетри, с централното за теорията на автора понятие:

- А) машина
- Б) херменевтика

22. В листовете за свободни отговори запишете какъв по вид е посоченият аргумент, като изберете една от трите възможности: дедуктивен, индуктивен или аргумент по аналогия.

Откакто Мария посещава библиотека, подобри успеха си по история.
Откакто Иван посещава библиотека, подобри успеха си по астрономия.
Откакто Недко посещава библиотека, подобри успеха си по физика.
Следователно всички ученици, които посещават библиотека, подобряват успеха си.

23. В листовете за свободни отговори запишете само три съществени понятия за философията на либерализма от изброените:

религия, индивидуализъм, равенство, традиция, собственост, общност

24. Анализирайте изброените характеристики и напишете в листовете за свободни отговори срещу съответната буква с ДА или НЕ кои от тях показват, че човек е в периода на старостта:

- А) преживяване на кризата „автономия срещу срам и съмнение“
- Б) морална оценка на постъпки според резултатите, а не според намеренията
- В) невъзможност за работа с абстрактни понятия като „свобода“ и „приятелство“
- Г) преживяване на кризата „интегритет срещу отчаяние“

25. В листовете за свободни отговори запишете само четири понятия, които са част от предметната област на естетиката.

мимезис, съвест, достойнство, кич, хармония, кинизъм, толерантност, съзерцание

26. В листовете за свободни отговори срещу буквата на съответното твърдение запишете с ДА или НЕ дали твърденията са истинни, или не са.

- А) Простият категоричен силогизъм има две предпоставки.
- Б) От мястото на средния термин М зависи фигурата на силогизма.
- В) Модусът на силогизма се определя от големия термин Р.
- Г) От две отрицателни предпоставки в простия категоричен силогизъм следва положително заключение.

27. Дадени са имената на трима значими философи: Кант, Хегел, Платон. В листовете за свободни отговори срещу всяка буква запишете името на философа, чиято теория за идеите е описана.

- А) „Абсолютната идея е висш синтез на всичко.“
- Б) „Идеите са регулативи, които не можем да срещнем в опита.“
- В) „Материалният свят е подражание на света на идеите.“

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО

ФИЛОСОФИЯ

20 май 2024 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ 1

ЧАСТ 2 (Време за работа: 150 минути)

Прочетете текста и изпълнете задачите към него (от 28. до 31. включително)

„В следващите страници магическото, родово-племенното, или колективисткото общество ще бъде наричано затворено общество, а обществото, в което хората се изправят пред отговорността на личните си решения – отворено общество.

Затвореното общество в най-добрия случай може с право да се оприличи на организъм. До голяма степен към него може да се приложи така наречената органична или биологична теория на държавата. Затвореното общество наподобява стадо или племе поради това, че е полуорганична единица, чиито членове са обединени от полубиологични връзки – родови, съвместен живот, полагане на общи усилия, посрещане на общи опасности, споделяне на общи радости и беди. То е конкретна група от конкретни индивиди, свързани помежду си не просто с такива абстрактни социални отношения като разделението на труда и размяната на стоки, а с конкретни физически отношения от рода на допир, обоняние и зрение. [...] В затвореното общество липсват онези аспекти, поради които органичната теория не може да се приложи с успех към отвореното общество.

Аспектите, които имам предвид, са свързани с факта, че много от членовете на отвореното общество се стремят да се издигнат социално и да заемат мястото на други. Това може да доведе например до такова важно социално явление, каквото е класовата борба. Нищо в дейността на организма не може да се оприличи на класовата борба. [...] Вследствие загубата на органичния си характер, отвореното общество може постепенно да се превърне в онова, което наричам „абстрактно общество“.[...]

Този момент, който често не се разбира, може да се обясни с помощта на едно преувеличение. Нека си представим общество, в което хората на практика не се срещат лице в лице – общество, в което всяка дейност се извършва от лица, които са физически изолирани помежду си. Те общуват посредством писма или телеграми, движат се в затворени автомобили. [...] Подобно фантастично общество може да се нарече „напълно абстрактно“ или „деперсонализирано общество“. Интересното в случая е, че нашето модерно общество наподобява в много отношения такова напълно абстрактно общество.“

Карл Попър, *Отвореното общество и неговите врагове, Том първи, Платон.*
стр. 200-202

28. Коя е основната тема на текста?

29. Защо според автора модерното общество наподобява абстрактното общество?

30. С ДА и НЕ в листовете за свободни отговори срещу съответната буква отбележете дали е истинно твърдението според текста на Попър, или не.

- А) Изцяло абстрактното общество е напълно реално съществуващо общество.
- Б) Затвореното общество не се крепи на конкретни физически социални отношения.
- В) Органичната теория за обществото не може да се приложи към отвореното общество.

31. Опирайки се на текста, срещу съответната буква запишете кои от описанията са характерни за затвореното и кои – за отвореното общество:

- А) Всеки обикновен работник може да се издигне до позицията на собственик или да се преквалифицира, за да бъде конкурентоспособен.
- Б) Общността е много по-значима от отделния човешки индивид в решаването на проблеми.
- В) Отношенията в това общество са строго определени от традицията и произхода.

32. Прочетете внимателно предложените по-долу фрагменти за есе и зададения казус и направете избор между създаване на философско есе върху ЕДИН от фрагментите ИЛИ разработване на анализ по казуса, като се опирате на насочващите въпроси.

Философското есе или анализа на казуса напишете в листовете за свободни отговори на предвиденото за това място!

Фрагменти за есе:

1. Ако една нация очаква да бъде неука и свободна, тя очаква нещо, което никога не е било и никога няма да бъде.

Томас Джеферсън, Философия на свободата, София: Пергамент Прес, 2013, стр. 36

2. Нищо не стимулира човек повече, нищо не е в състояние да го активизира, нищо не му позволява да преодолее оплаквания или трудности, както съзнанието за личната отговорност, преживяването на неговата особена мисия.

**Виктор Франкъл, Да! на живота въпреки всичко
София: Лега Артис, 2020, стр. 148**

Казус:

Борис е току-що завършил студент, който с огромен ентузиазъм иска да заеме работна позиция по специалността си – журналистика. Мечтата му е да бъде разследващ журналист и изпитва силно влечение към политическите проблеми. Затова и Борис е развълнуван, когато получава предложение за работа – да бъде водещ на телевизионно предаване в най-гледаното време. Вълнението му обаче бива потушено, когато режисьорите на предаването му съобщават, че негов пръв гост ще бъде политикът Гаврилов. Личните възгледи на Борис са в силно противоречие с политическата кампания и публичните изказвания на г-н Гаврилов. Още повече, Борис е убеден, че г-н Гаврилов използва публичните си изяви, за да всява недемократични и крайно дискриминативни нагласи сред обществото, като по този начин набира популярност. Борис обаче и ясно съзнава, че професионализмът изисква от него да остави настрана личните си възгледи и спекулации и да мисли за успешността на предаването. Борис също така е убеден, че отказът му да вземе интервюто ще се отрази на кариерата му и мнението на продукцията за качеството на работата му – той дори допуска, че би могъл да бъде уволнен.

Ако Вие бяхте на мястото на Борис, бихте ли се съгласили да приемете г-н Гаврилов за Ваш гост? Защо?

Насочващи въпроси за анализ на казуса:

- Каква е връзката между свободата на словото и цензурата?
- Какви политически стратегии/теории откривате в главните герои?
- Колко влиятелна и важна е журналистиката в сферата на политическото?
- Къде може да бъде поставена границата между личен, професионален и граждански дълг за Борис?